

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2011
VI. volební období

521

Návrh

poslanců Jeronýma Tejce, Bohuslava Sobotky a dalších

na vydání

zákona,

**kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb.,
občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů**

ZÁKON

ze dne 2011

kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

V § 57 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb., zákona č. 367/2000 Sb. a zákona č. 56/2006 Sb., v odst. 1 se věta druhá zrušuje.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Zhodnocení platné právní úpravy

Občanský zákoník od 1. ledna 2001 (od účinnosti jeho novely provedené zákonem č. 367/2000 Sb.) obsahuje zvláštní úpravu smluv uzavřených mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele. Tato úprava představuje implementaci několika evropských směrnic, mj. směrnice Rady 85/577/EHS z 20. 12. 1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu.

V § 57 odst. 1 občanský zákoník stanoví: „Byla-li spotřebitelská smlouva uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele nebo nemá-li dodavatel žádné stálé místo k podnikání, může spotřebitel od smlouvy písemně odstoupit do 14 dnů od jejího uzavření; nedošlo-li dosud ke splnění dodávky zboží či služeb dodavatelem, může od smlouvy odstoupit bez uvedení důvodů a bez jakékoliv sankce do 1 měsíce. To neplatí ohledně smluv, u nichž si spotřebitel výslovně sjednal návštěvu dodavatele za účelem objednávky. Dodavatel je zároveň povinen vrátit spotřebiteli zaplacené finanční částky do 30 dnů od odstoupení od smlouvy.“

V praxi stále častěji dochází k tomu, že podnikatelé nabízející svoje zboží a služby formou obchodování mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele – zejména na předváděcích akcích – zneužívají zákonnou výjimku v ustanovení § 57 odst. 1 obč. zákoníku a nechávají spotřebitele přímo ve smlouvě nebo v samostatné listině podepisovat prohlášení o tom, že si spotřebitel výslovně sjednal návštěvu dodavatele za účelem objednávky.

Návštěvníci předváděcích akcí, zejména senioři, nejsou připraveni na mnohdy klamavé či agresivní obchodní praktiky podnikatelů a snadno se tak nechají přimět k podpisu dokumentu, který v žádném případě není projevem jejich svobodné a vážné vůle, který je však zbavuje jejich spotřebitelských práv. Dochází tak často k tomu, že podnikatel nabídne účastníku předváděcí akce, že jej doveze se zakoupeným zbožím až domů. Senior, který je rád, že se nemusí se zbožím nosit, rád svolí a při příjezdu pak ochotně dodavateli podepíše jakési potvrzení. Ze strany podnikatelů, kteří takto postupují, jde o obcházení zákona, neboť jejich cílem je zbavit spotřebitele jejich zákonného práva na odstoupení od smlouvy. To je v příkrém rozporu s úmyslem zákonodárce i s uvedenou směrnicí Rady 85/577/EHS.

Směrnice Rady 85/577/EHS o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu ve své preambuli praví, že „*pro smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory dodavatele je charakteristické, že podnět ke smluvnímu jednání zpravidla pochází od dodavatele a spotřebitel není na smluvní jednání připraven nebo je neočekává; že spotřebitel často nemá možnost porovnat jakost a cenu nabídky s jinými nabídkami; že prvek překvapení je obecně spojen nejen se smlouvami sjednávanými před domovními dveřmi, ale rovněž s jinými typy smluv uzavíraných dodavatelem mimo jeho obchodní prostory...*“.

Úprava obsažená ve směrnici je tak zaměřena na ochranu spotřebitele při nestandardních obchodních situacích, kdy je spotřebitel vystaven většímu riziku, že podlehe praktikám obchodníka, než když jde do „kamenného“ obchodu, kde je srozuměn s tím, že na tomto místě mu bude nabízeno zboží a služby za určitých podmínek, na které je zvyklý. Podstatou úpravy tak není fakt, kde je smlouva uzavírána, ale za jakých okolností je uzavírána, přičemž místo uzavření smlouvy zde hraje jistě důležitou, nikoliv však jedinou roli.

To je podstatné též při úvahách o podobě právní úpravy s ohledem na výše popsané praktiky některých podnikatelů.

Skutečností je, že sama směrnice Rady 85/577/EHS v čl. I stanoví, že „se vztahuje na smlouvy, na základě kterých dodavatel dodává spotřebiteli zboží nebo poskytuje služby, uzavřené:

- v průběhu zájezdu organizovaného dodavatelem mimo jeho obchodní prostory nebo
- v průběhu návštěvy dodavatele:

- i) u spotřebitele doma nebo v bytě jiných spotřebitelů;
- ii) u spotřebitele na jeho pracovišti,

neuskutečnila-li se návštěva na výslovnou žádost spotřebitele.

Podstatné však je, že směrnice Rady č. 85/577/EHS je postavena na principu tzv. minimální harmonizace, tzn. že směrnice stanovila nejnižší úroveň ochrany a členské státy byly oprávněny nastavit přísnější pravidla. Český zákonodárce však znění směrnice v podstatě pouze přejal do textu ustanovení § 57 odst. 1. Pokud by však český zákonodárce tuto výjimku nestanovil, nebylo by to v rozporu s danou směrnicí, neboť by byla stanovena vyšší úroveň ochrany českých spotřebitelů, než jakou požaduje směrnice.

V současnosti prochází evropským legislativním procesem návrh nové směrnice o právech spotřebitele¹, který má výše zmíněnou směrnici z roku 1985 nahradit. Důležitá je změna v principu harmonizace, kdy tato směrnice je postavena převážně na principu maximální harmonizace. Tzn. že státy nebudou oprávněny se ve stanovených pravidlech od této směrnice odchýlit směrem k nižší, ale ani směrem k vyšší úrovni ochrany spotřebitele.

Návrh směrnice pak obsahuje pro ČR relevantní ustanovení v čl. 19, který stanoví výjimky z práva odstoupit od smlouvy. Žádná výjimka pro případy, kdy si spotřebitel pozve podnikatele domů, zde stanovena již není. Je stanovena pouze výjimka pro „smlouvy, u nichž spotřebitel výslovně požádal obchodníka prostřednictvím prostředků komunikace na dálku o to, aby jej navštívil doma za účelem opravy nebo provedení údržby jeho majetku.“

Je zřejmé, že evropský zákonodárce opouští dřívější výjimku pro smlouvy uzavřené mimo prostory obvyklé, pokud se návštěva uskutečnila na výslovnou žádost spotřebitele. Jakmile bude legislativní proces na evropské úrovni dokončen, bude Česká republika jako členský stát EU povinna přijatou směrnicí transponovat do národního právního řádu. S ohledem na přijatý princip harmonizace je zřejmé, že ustanovení § 57 občanského zákoníku bude muset doznat změny.

Rovněž návrh nového občanského zákoníku v ustanoveních § 1828 až § 1830 upravuje problematiku smluv uzavřených mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele. O tom, že by spotřebitel neměl právo odstoupit od smlouvy uzavřené mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele, u nichž si výslovně sjednal návštěvu dodavatele za účelem objednávky, návrh

---

¹ Návrh směrnice Evropského Parlamentu a Rady o právech spotřebitelů KOM/2008/0614 v konečném znění - COD 2008/0196, dostupný například z: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=480717:cs&lang=cs&list=480717:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hwords=>

nového občanského zákoníku nehovoří. Vláda tedy zřejmě s touto změnou v podobě vypuštění současné zákonné výjimky do budoucna počítá. Není však jisté, zda bude nový občanský zákoník přijat, resp. kdy vstoupí v účinnost.

Principy nové právní úpravy

V současné době je spotřebitel v případě, že podnikatel zneužije zákonnou výjimku postaven před volbu, v níž volí jednu ze dvou možností. První možností je od smlouvy odstoupit dle § 57 OZ a v případném soudním sporu prokazovat, že spotřebitelská smlouva byla skutečně uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele a že si návštěvu dodavatele nevyžádal, ačkoliv podnikatel disponuje listinou, kde spotřebitel potvrdil opak. Druhou možností je od smlouvy neodstoupovat a ponechat ji tak platnou a účinnou. Druhá možnost znamená, že spotřebitel byl v rozporu s úmyslem zákonodárce zbaven své ochrany spočívající v poskytnutí práva na odstoupení od smlouvy.

Je zřejmé, že při volbě z výše uvedených možností, hraje velkou roli to, zda spotřebitel disponuje dostatečnými důkazními prostředky, jak v soudním sporu prokázat, že smlouva byla skutečně uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele. To bývá někdy problém, neboť spotřebitel mnohdy nezná další účastníky předváděcí akce, kteří by mu mohli uzavření smlouvy na předváděcí akci dosvědčit. A jinak než svědeckými výpověďmi obvykle prokázat uzavření smlouvy na předváděcí akci nelze.

Při realizaci výše naznačené volby pak hrají roli samozřejmě i další úvahy – o nákladech na soudní řízení v případě, že spotřebitel svůj nárok neprokáže, o tom, zda žalovaná společnost do vydání pravomocného soudního rozhodnutí neprojde insolvenčním řízením či likvidací atp.

Je zřejmé, že mnoho spotřebitelů se rozhodne tak, že od smlouvy neodstoupí. Tím ale nahrávají tomu, že podnikatelé zneužívající zákonnou výjimku realizují zisk a dále působí na trhu, čímž přispívají k násobení tohoto negativního jevu. Právem stanovená ochrana spotřebitele tak přichází často vniveč.

Řešení výše popsaného problému je v rovině hmotněprávní. Je jím vypuštění zákonné výjimky z § 57 odst. 1 věty druhé OZ. Tato změna je zcela v souladu s platnou i s připravovanou evropskou legislativou i s navrženým novým občanským zákoníkem. Mnoha spotřebitelům pomůže v jejich rozhodování, zda jít do sporu s dodavatelem o platnost odstoupení od smlouvy a o vrácení zaplacené kupní ceny. Spotřebitelé tak budou mít jistotu, že jejich odstoupení od smlouvy realizované v zákonné 14ti denní lhůtě je platné a že soud jejich návrhu na vrácení kupní ceny vyhoví.

Nároky na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí

Návrh zákona nemá dopady na státní rozpočet, ani na rozpočty krajů a obcí.

Soulad s ústavním pořádkem ČR a s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy ČR

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem i s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.

Návrh na schválení návrhu zákona Poslaneckou sněmovnou již v prvním čtení

Vzhledem k jednoduchosti navržené právní úpravy navrhovatelé navrhují, aby podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, Poslanecká sněmovna vyslovila s návrhem zákona souhlas již v prvním čtení.

Zvláštní část

Z důvodů uvedených v obecné části důvodové zprávy se navrhuje zákonnou výjimku obsaženou v § 57 odst. 1 větě druhé občanského zákoníku bez dalšího zrušit.

Nenavrhuje se stanovit účinnost předloženého zákona jeho výslovným ustanovením. Uplatní se proto ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů, podle něž pokud není stanovena účinnost pozdější, nabývají právní předpisy účinnosti patnáctým dnem po vyhlášení. Vzhledem k tomu není třeba předložený návrh zákona členit do jednotlivých ustanovení.

V Praze dne 26. října 2011

Jeroným Tejc v. r.
Bohuslav Sobotka v. r.
Jan Chvojka v. r.
Roman Sklenák v. r.
Lubomír Zaorálek v. r.
Cyril Zapletal v. r.
Josef Smýkal v. r.
Jan Hamáček v. r.
Miroslav Váňa v. r.
Václav Neubauer v. r.
Ivan Ohlídál v. r.
Jiří Koskuba v. r.
Karel Černý v. r.
Pavel Antonín v. r.
Jaroslav Foldyna v. r.
Vítězslav Jandák v. r.
Miroslav Svoboda v. r.
Josef Novotný v. r.
Jiří Krátký v. r.

František Bublan v. r.
Ladislav Skopal v. r.
Josef Tancoš v. r.
Stanislav Křeček v. r.
Vlasta Bohdalová v. r.
Petr Hulinský v. r.
Richard Dolejš v. r.
Jiří Petřů v. r.
Václav Zemek v. r.
Antonín Sed'a v. r.
Ladislav Velebný v. r.
Hana Orgoníková v. r.
Jaroslav Vandas v. r.
Pavel Ploc v. r.
Roman Váňa v. r.
Ladislav Šincl v. r.
Jiří Zemánek v. r.

Platné znění měněného ustanovení občanského zákoníku s vyznačením navrhovaných změn

§ 57

(1) Byla-li spotřebitelská smlouva uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele nebo nemá-li dodavatel žádné stálé místo k podnikání, může spotřebitel od smlouvy písemně odstoupit do 14 dnů od jejího uzavření; nedošlo-li dosud ke splnění dodávky zboží či služeb dodavatelem, může od smlouvy odstoupit bez uvedení důvodů a bez jakékoliv sankce do 1 měsíce. ~~To neplatí ohledně smluv, u nichž si spotřebitel výslovně sjednal návštěvu dodavatele za účelem objednávky.~~ Dodavatel je zároveň povinen vrátit spotřebiteli zaplacené finanční částky do 30 dnů od odstoupení od smlouvy.

(2) Dodavatel musí spotřebitele písemně upozornit na právo odstoupit od smlouvy nejpozději při uzavření smlouvy; písemné upozornění musí obsahovat i označení osoby, u níž je třeba toto právo uplatnit, včetně bydliště či sídla takové osoby.

(3) Při porušení povinnosti stanovené v předchozím odstavci má spotřebitel právo odstoupit od smlouvy do 1 roku od jejího uzavření.

(4) Ustanovení předchozích odstavců se nevztahují na smlouvy

a) jejichž předmětem je výstavba, prodej, nájem nebo jiné právo k nemovitosti, s výjimkou smluv o jejích opravách a o dodávce zařízení do ní začleněných,

b) na dodávku potravin nebo jiného zboží běžné spotřeby dodávaného stálými doručovateli do domácnosti spotřebitele nebo do jiného jím určeného místa,

c) na dodávku zboží nebo služeb, které byly uzavřeny podle katalogu dodavatele, s nímž se spotřebitel měl možnost seznámit v nepřítomnosti dodavatele, za předpokladu, že mezi stranami má pokračovat spojení při plnění uzavřené nebo jiné smlouvy, a za předpokladu, že spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy nejméně do 7 dnů od převzetí zboží a je s tímto právem seznámen v katalogu nebo ve smlouvě,

d) pojistné a o cenných papírech.